

1 Asia

1. Jatkoselvitykseen ryhtyminen yrityskauppa-asiassa: Attendo Intressenter AB / Mi-Hoiva Oy

2 Asian vireilletulo

2. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle ("KKV") on 21.6.2017 ilmoitettu järjestely, jossa Attendo Intressenter AB hankkii yksinomaisen määräysvallan Mi-Hoiva Oy:ssä.

3 Osapuolet ja niiden harjoittama liiketoiminta

3. **Attendo Intressenter Ab** ("Attendo") on yksityisten hoiva- ja terveyspalvelujen tuottaja, jonka yritysryhmän emoyhtiön Attendo AB (publ):n kotipaikka on Ruotsissa. Attendon liiketoiminta koostuu vanhus- ja vammaispalveluista, yksilö- ja perhepalveluista sekä terveydenhuoltopalveluista, joita se tarjoaa Ruotsissa, Suomessa, Tanskassa ja Norjassa. Attendo Intressenter AB on Attendo AB (publ):n 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö.
4. **Mi-Hoiva Oy** tuottaa yksityisiä sosiaali- ja terveyspalveluita kunnille, kaupungeille ja yksityisille asiakkaille. Sen liiketoiminta koostuu mielenterveyskuntoutujille, ikääntyneille ja kehitysvammaisille tarjottavista sosiaalipalveluista, terapiapalveluista ja pääasiassa palvelukotien yhteydessä tuotettavasta kotihoidosta. Mi-Hoiva Oy:n operatiivista toimintaa harjoittavat sen tytäryhtiö Mikeva Oy sekä sen kokonaan omistamat tytäryhtiöt (jäljempänä yhdessä "Mikeva").

4 Kilpailuoikeudellinen arviointi

5. Tässä päätöksessä esitetyt KKV:n kannanotot ovat alustavia, eivätkä ne myöskään muodosta tyhjentävää luetteloa mahdollisista kilpailuongelmista. Tässä päätöksessä ei ole tarvetta ottaa lopullista kantaa relevanttien hyödykemarkkinoiden tai maantieteellisten markkinoiden määrittelyyn.

4.1 Yrityskauppasäännösten soveltuminen järjestelyyn

6. Attendon maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2016 oli noin 1 079 miljoonaa euroa, josta noin 442 miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Mikevan maailmanlaajuinen liikevaihto vuonna 2016 oli noin 101 miljoonaa euroa, josta noin 101 miljoonaa euroa kertyi Suomesta. Koska kilpailulaissa (948/2011) määritellyt liikevaihtorajat ylittyvät, järjestely kuuluu yrityskauppa- ja kilpailuviraston valvontaa koskevien säännösten soveltamisalaan.

4.2 Relevantit markkinat, markkinoiden koko ja yrityskaupan osapuolten markkina-asema

4.2.1 Johdanto

7. Yrityskaupan ilmoittajan mukaan yrityskaupan osapuolet toimivat sosiaalipalvelujen markkinoilla Suomessa, ja molemmat tarjoavat ikääntyneiden sosiaalipalveluita, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarkoitettuja kuntoutus- ja asumispalveluita sekä kehitysvammaisille tarkoitettuja kuntoutus- ja asumispalveluita. Lisäksi Attendo tarjoaa terveydenhuollon palveluita ja lastensuojelupalveluita ja Mikeva terapia- ja kuntoutuspalveluita.
8. Ilmoittajan mukaan ikääntyneiden sosiaalipalvelujen, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kuntoutus- ja asumispalvelujen sekä kehitysvammaisille tarjottavien kuntoutus- ja asumispalvelujen ostajana on pääasiassa julkinen taho eli kunnat ja kuntayhtymät, mutta ostajina on myös yksityisiä asiakkaita, joiden osuus on kuitenkin vähäinen. Sosiaalipalveluita tarjoavat sekä julkiset että yksityiset toimijat, joiden tarjoamat palvelut kuuluvat ilmoittajan näkemyksen mukaan samalle markkinalle.

4.2.2 Ikääntyneiden sosiaalipalvelut

9. Ilmoittajan mukaan ikääntyneiden sosiaalipalveluihin voidaan lukea ainakin seuraavat alasegmentit: a) palveluasuminen, b) tehostettu palveluasuminen ja c) kotihoitopalvelut.
10. *Palveluasuminen* on ilmoittajan mukaan tarkoitettu ikääntyneille, jotka eivät enää tule kotihoidon ja tukipalvelujen turvin toimeen kotona. Hoidon tarve ja intensiteetti vaihtelevat, ja palveluasumisessa asiakas käyttää erilaisia tukipalveluita (kuten hoito- ja hoivapalvelut, ateriapalvelu, kuntoutus ym.) tarpeensa mukaan. Tavallisen palveluasumisen yksikössä henkilöstö on paikalla päivisin.¹
11. *Tehostettua palveluasumista* tarjotaan ilmoittajan mukaan niille asukkaille, joiden kunto on huonompi ja hoidon tarve suurempi, kuten fyysisesti toimintarajoitteisille tai muistisairaille ikääntyneille. Tehostetun palveluasumisen yksiköissä henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden. Tehostetun palveluasumisen käyttö on ilmoittajan mukaan lisääntynyt suhteessa vanhainkoteihin ja laitoshiin, ja valtaosa tämänhetkisestä yksityisestä palveluasumistarjonnasta on tehostettua palveluasumista.²
12. *Kotihoitoa* puolestaan tarjotaan ilmoittajan mukaan niille ikääntyneille, jotka esimerkiksi sairauden tai alentuneen toimintakyvyn vuoksi tarvitsevat apua kotiin selviytyäkseen arkipäivän perustoiminnoista.

¹ Ilmoittajan mukaan tavallisen palveluasumisen tarjoaminen on ilmoituksenvaraista.

² Vanhusten tehostetun palveluasumisen tarjoaminen edellyttää lupaa toiminnan harjoittamiseen. Palveluasumista ja tehostettua palveluasumista on ilmoittajan mukaan mahdollista tarjota myös samoissa yksiköissä.

13. Ilmoittajan mukaan ikääntyneiden sosiaalipalvelujen markkinaa tulee kuitenkin tarkastella kokonaisuutena jakamatta markkinaa alasegmentteihin, kattaen kaikki ikääntyneiden asumispalvelut (laitoshoidon, tavallisen ja tehostetun palveluasumisen sekä kotihoidon palvelut). Ikääntyneille tarjottavia sosiaalipalveluita tuotetaan ilmoittajan mukaan myös kunnissa ja kuntayhtymissä julkisena palveluna, lisäksi julkisyhteisöt tuottavat ikääntyneille laitoshoitopalveluita, ja siten julkisyhteisöjen tuottamat palvelut aiheuttavat ilmoittajan mukaan kilpailupainetta yksityisten tuottamille palveluille.
14. Ilmoittajan näkemyksen mukaan maantieteelliseltä laajuudeltaan markkinat ovat vähintään seutukunnan laajuiset, mutta etenkin lähivuosien kehityksen johdosta todennäköisesti valtakunnalliset. Merkittävät palveluntarjoajat toimivat ilmoittajan mukaan koko valtakunnan alueella ja kunnat sekä kuntayhtymät ostavat paikkoja laajemmaltakin alueelta kuin yksinomaan kyseisestä kunnasta tai edes kyseisestä seutukunnasta.
15. Ilmoittajan mukaan Attendo tarjoaa ikääntyneille asumispalvelua ja tehostettua asumispalvelua. Attendolla on 128 ikääntyneille asumispalveluita tarjoavaa hoivakotia, jonka lisäksi Attendo tarjoaa ikääntyneille kotihoitopalveluita Hämeenlinnassa. Mikeva puolestaan tarjoaa ilmoittajan mukaan asumispalvelua ja tuettua asumispalvelua sekä tehostettua asumispalvelua ikääntyneille yhteensä 57 yksikössä. Lisäksi Mikeva tuottaa ilmoittajan mukaan joissakin sen yksiköissä kotihoitopalvelua muun toiminnan yhteydessä.
16. Attendon markkinaosuus³ ikääntyneiden palveluasumisessa on valtakunnallisesti sekä kokonaistuotannosta että yksityisestä tuotannosta [1–10]⁴ %. Mikevan osuus on vastaavasti molemmissa tapauksissa [1–10] %. Attendon markkinaosuus ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa on ilmoittajan mukaan valtakunnallisesti noin [1–10] % kokonaistuotannosta ja noin [10–20] % yksityisestä tuotannosta. Mikevan vastaavat luvut ovat [1–10] % ja noin [1–10] %.
17. Ilmoittajan mukaan osapuolilla on päällekkäisiä ikääntyneiden sosiaalipalveluita 16 seutukunnassa, joista vain kahdessa, eli Helsingin ja Kajaanin seutukunnissa, molemmilla osapuolilla on ns. tavallista ikääntyneiden palveluasumista. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus ikääntyneiden palveluasumisessa on ilmoittajan mukaan Helsingin seutukunnassa [1–10] % ja Kajaanin seutukunnassa noin [20–30] %.

Vakka-Suomen seutukunta

18. Ilmoittajan mukaan Vakka-Suomen seutukunnassa⁵ oli ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa vuonna 2016 yhteensä [300–400] asukas-

³ Markkinaosuudet on lähtökohtaisesti laskettu vuoden 2016 kapasiteettitietojen pohjalta.

⁴ Hakasulkeisiin merkityissä kohdissa tarkka tieto on poistettu liikesalaisuutena.

⁵ Vakka-Suomen seutukuntaan kuuluvat Kustavi, Laitila, Pyhäranta, Taivassalo, Uusikaupunki ja Vehmaa.

paikkaa, joista kunnan palveluita oli noin [40–50] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukaspaikkoja noin [50–60] %. Attendolla oli vuonna 2016 Vakka-Suomen seutukunnassa ilmoittajan mukaan kolme hoivakotia, yksi Laitilassa ja kaksi Uudessakaupungissa.⁶ Mikevalla on puolestaan Laitilassa yksi hoivakoti.

19. Ilmoittajan mukaan Vakka-Suomen seutukunnassa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus oli noin [30–40] % kaikista ja noin [60–70] % yksityisten palvelutuottajien tehostetun asumispalvelun asukaspaikoista. Vakka-Suomen seutukunnassa osapuolilla on ilmoittajan mukaan päällekkäistä toimintaa kuntatasolla vain Laitilassa, jossa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus oli noin [40–50] % kaikista ja ainakin [65–75] % yksityisten palvelutuottajien tehostetun asumispalvelun asukaspaikoista. Ilmoittajan mukaan yksityistä palveluasumista alueella tarjoavat osapuolten lisäksi muun muassa Esperi Care Oy ja Jäsperlä Ay.

Kajaanin seutukunta

20. Kajaanin seutukunnassa⁷ oli ilmoittajan mukaan ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa vuonna 2016 yhteensä [500–600] asukaspaikkaa, joista kunnan palveluita oli noin [40–50] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukaspaikkoja noin [50–60] %. Attendolla on ilmoittajan mukaan Kajaanin seutukunnassa Kajaanissa yksi hoivakoti sekä Mikevalla yhteensä kolme hoivakotia, joista yksi Kajaanissa, yksi Sotkamossa ja yksi Ristijärvellä. Ilmoittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus Kajaanin seutukunnassa on noin [20–30] % kaikista ja noin [40–50] % yksityisten palvelutuottajien tehostetun asumispalvelun asukaspaikoista. Päällekkäistä toimintaa osapuolilla on ilmoittajan mukaan kuntatasolla vain Kajaanin kaupungissa, jossa niiden yhteenlaskettu markkinaosuus on noin [20–30] % kaikista tehostetun asumispalvelun asukaspaikoista ja noin [40–50] % yksityisestä tuotannosta. Lisäksi osapuolilla on ilmoittajan mukaan Kajaanin seutukunnassa ns. tavallista ikääntyneiden palveluasumista, jossa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on noin [20–30] %.
21. Ilmoittajan mukaan osapuolten lisäksi yksityistä palveluasumista alueella tarjoavat ainakin Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, Kajaanin Arvolakoti Ry, Hoivakoti Menninkäinen Oy, Yrjö ja Hanna Oy sekä Suomen kristilliset hoivakodit Oy.

Lahden seutukunta

⁶ Toinen Uudessakaupungissa sijaitsevista hoivakodeista on ilmoittajan mukaan suljettu keväällä 2017. Lisäksi ilmoittajan mukaan kesäkuussa 2017 Attendo on avannut Uuteenkaupunkiin 30-paikkaisen hoivakodin ja tulee avaamaan 26-paikkaisen yksikön Pyhärantaan.

⁷ Kajaanin seutukuntaan kuuluvat Kajaani, Sotkamo, Paltamo ja Ristijärvi.

22. Lahden seutukunnassa⁸ oli ilmoittajan mukaan ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa vuonna 2016 yhteensä [2 100–2 200] asukaspaikkaa, joista kunnan palveluita oli noin [45–55] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukaspaikkoja noin [45–55] %.
23. Ilmoittajan mukaan Attendolla on Lahden seutukunnassa neljä hoivakotia Lahdessa, yksi Hollolassa, yksi Heinolassa, yksi Kärkölässä sekä yksi Orimattilassa.⁹ Lisäksi Attendo on ilmoittajan mukaan 2017 avannut Sysmään 60-paikkaisen ja Asikkalaan 46-paikkaisen hoivakodin sekä Heinolaan 41-paikkaisen hoivakodin. Mikevalla on puolestaan ilmoittajan mukaan yksi hoivakoti Lahden seutukunnassa. Ilmoittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa palveluasumisessa Lahden seutukunnassa vuoden 2016 tietojen perusteella on noin [20–30] % kaikista ja noin [40–50] % yksityisten palvelutuottajien tehostetun asumispalvelun asukaspaikoista. Kuntatasolla osapuolilla on ilmoittajan mukaan päällekkäistä toimintaa vain Lahdessa, jossa tehostetussa palveluasumisessa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on noin [20–30] % kaikista ja noin [30–40] % yksityisestä tuotannosta. Ilmoittajan mukaan yksityistä palveluasumista alueella tarjoavat osapuolten lisäksi myös Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, Lahden Diakoniasäätiö, Jyränkölän settlementti ry, Espero Care Oy ja Mallusjokisäätiö.¹⁰

Porin seutukunta (Huittinen)

24. Ilmoittajan mukaan Porin seutukunnassa¹¹ oli ikääntyneiden tehostetussa asumispalvelussa vuonna 2016 yhteensä [1 700–1 800] asukaspaikkaa, joista julkisten toimijoiden paikkoja oli noin [30–40] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukaspaikkoja noin [60–70] %.
25. Attendolla on ilmoittajan mukaan Porin seutukunnassa viisi hoivakotia ja Mikevalla kolme hoivakotia. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa Porin seutukunnassa on ilmoittajan mukaan hieman [10–20] % kaikista ja noin [20–30] % yksityisestä tuotannosta. Päällekkäistä toimintaa osapuolilla on Porin seutukunnassa ilmoittajan mukaan vain Porissa ja Huittisissa¹². Huittisissa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa oli ilmoittajan mukaan noin [30–40] % kaikista ja noin [80–90] % yksityisestä tuotannosta. Porissa il-

⁸ Lahden seutukuntaan kuuluvat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä

⁹ Lahdessa sijaitseva 80-paikkainen Kilpiäisen hoivakoti ei kuitenkaan ilmoittajan mukaan ole Attendon oma hoivakoti, vaan Attendo tuottaa siihen liittyvät palvelut kilpailutuksen perusteella.

¹⁰ Myös Mehiläinen on ilmoittajan mukaan avannut vuonna 2017 Lahteen uuden 60-paikkaisen yksityisen hoivakodin.

¹¹ Porin seutukuntaan kuuluvat Harjavalta, Huittinen, Kokemäki, Luvia, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori ja Ulvila.

¹² Ilmoittajan mukaan Mikevalla ei ole Huittisissa varsinaisesti omaa hoivakotia, mutta se järjestää hoivapalvelut (palveluseteliasiakkaille) kaupungin omistamaan hoivakotiin, jossa on 15 asukaspaikkaa.

moittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa oli vain noin [1–10] % kaikesta ja noin [10–20] % yksityisestä tuotannosta. Porin seutukunnassa on ilmoittajan mukaan paljon yksityisiä toimijoita. Huittisissa ilmoittajan mukaan yksityistä palveluasumista tarjoaa osapuolten lisäksi Palvelukoti Kotiranta Oy.

Tampereen seutukunta (Orivesi)

26. Ilmoittajan mukaan Tampereen seutukunnassa¹³ oli ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa vuonna 2016 yhteensä [2 500 – 2 600] asukaspaiikkaa, joista kunnan palveluita oli noin [20–30] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukaspaiikkoja noin [70–80] % kaikista seutukunnan asukaspaiikoista. Attendolla on ilmoittajan mukaan Tampereen seutukunnassa kuusi hoivakotia ja Mikevalla yhteensä kolme hoivakotia. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa Tampereen seutukunnassa on ilmoittajan mukaan noin [10–20] % kaikista ja noin [10–20] % yksityisestä tuotannosta. Lisäksi Attendolle on valmistumassa uusia yksiköjä vuoden 2017 aikana Nokialle (41 paikkaa)¹⁴, Pälkäneelle (39 paikkaa), Tampereelle (70 paikkaa) ja Ylöjärvelle (60 paikkaa), mutta ne eivät sijaitse samoilla paikkakunnilla Mikevan olemassa olevien hoivakotien kanssa.
27. Osapuolilla on ilmoittajan mukaan päällekkäistä toimintaa Tampereen seutukunnassa ainoastaan Kangasalla ja Oriveden kaupungissa. Kangasalla markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa on noin [10–20] % sekä kokonaismarkkinasta että yksityisestä tuotannosta. Sekä Attendolla että Mikevalla on Orivedellä ilmoittajan mukaan yksi hoivakoti tehostetussa asumispalvelussa, ja osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on noin [65–75] % kaikista ja [90–100] % yksityisestä tuotannosta.

Seinäjoen seutukunta (Seinäjoki)

28. Ilmoittajan mukaan Seinäjoen seutukunnassa¹⁵ oli ikääntyneiden tehostetussa asumispalvelussa vuonna 2016 yhteensä [1 200–1 300] asukaspaiikkaa, joista julkisten toimijoiden paikkoja oli noin [50–60] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukaspaiikkoja noin [40–50] %. Attendolla on ilmoittajan mukaan Seinäjoen seutukunnassa kaksi hoivakotia ja Mikevalla kolme hoivakotia. Ilmoittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa Seinäjoen seutukunnassa on noin [10–20] % kaikesta ja noin [30–40] % yksityisestä tuotannosta.
29. Päällekkäistä toimintaa osapuolilla on Seinäjoen seutukunnassa ilmoittajan mukaan vain Seinäjoella ja Kurikassa, joissa kummassakin sekä Attendolla että Mikevalla on yksi hoivakoti. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus

¹³ Tampereen seutukuntaan kuuluvat Hämeenkyrö, Kangasala, Lempäälä, Nokia, Orivesi, Pirkkala, Pälkäne, Tampere, Vesilahti ja Ylöjärvi.

¹⁴ Samalla suljetaan ilmoittajan mukaan hoivakoti Vastamaja, jossa on 27 paikkaa.

¹⁵ Seinäjoen seutukuntaan kuuluvat Ilmajoki, Kauhava, Kurikka, Lapua ja Seinäjoki.

tehostetussa asumispalvelussa Seinäjoella on ilmoittajan mukaan kokonaismarkkinasta noin [20–30] % ja yksityisestä tuotannosta [40–50] %. Kurikassa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa on ilmoittajan mukaan noin [20–30] % kaikesta ja [30–40] % yksityisestä tuotannosta.

30. Ilmoittajan mukaan Seinäjoen seutukunnassa yksityisiä hoivapalveluita tarjoavat myös Espero Care Oy, Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, Kivipuron ry ja Sillanpää-koti Oy.

Suupohjan seutukunta (Teuva)

31. Suupohjan seutukunnassa¹⁶ oli ilmoittajan mukaan ikääntyneiden tehostetussa asumispalvelussa vuonna 2016 yhteensä [400–500] asukapaikkaa, joista julkisten toimijoiden paikkoja oli yhteensä noin [40–50] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukapaikkoja noin [50–60] %.¹⁷ Ilmoittajan mukaan Attendolla ja Mikevalla on Suupohjan seutukunnassa kummallakin yksi hoivakoti, ja osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus Suupohjan seutukunnan kokonaismarkkinasta tehostetussa asumispalvelussa on noin [10–20] % ja yksityisestä tuotannosta [25–35] %. Päällekkäistä toimintaa osapuolilla on ilmoittajan mukaan kuntatasolla vain Teuvalla, jossa molempien osapuolten hoitokodit seutukunnan alueella sijaitsevat. Ilmoittajan mukaan Teuvalla osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta on noin [45–55] % ja yksityisestä tuotannosta noin [90–100] %.

Jyväskylän seutukunta (Laukaa)

32. Ilmoittajan mukaan Jyväskylän seutukunnassa¹⁸ oli ikääntyneiden tehostetussa palveluasumisessa vuonna 2016 yhteensä [1 700–1 800] asukapaikkaa, joista kunnan palveluita oli noin [30–40] % ja yksityisten palvelutarjoajien asukapaikkoja noin [60–70] %. Attendolla ja Mikevalla oli ilmoittajan mukaan vuoden 2016 tietojen perusteella kummallakin Jyväskylän seutukunnassa kolme hoivakotia. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa Jyväskylän seutukunnassa on vuoden 2016 arvioiden perusteella ilmoittajan mukaan kokonaismarkkinoista noin [10–20] % ja yksityisestä tuotannosta [15–25] %. Päällekkäistä toimintaa osapuolilla on ilmoittajan mukaan kuntatasolla vain Laukaassa, jossa niiden yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa asumispalvelussa on noin [40–50] % kaikesta ja noin [45–55] % yksityisestä tuotannosta.

Vaasan ja Riihimäen seutukunnat

¹⁶ Suupohjan seutukuntaan kuuluvat Isojoki, Karijoki, Kauhajoki ja Teuva.

¹⁷ Ilmoittajan mukaan kaksi kunnallista hoivakotia Teuvalla suljettiin vuoden 2016 lopussa.

¹⁸ Jyväskylän seutukuntaan kuuluvat Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen.

33. Ilmoittajan mukaan osapuolilla ei tällä hetkellä ole päällekkäistä toimintaa Vaasan seutukunnassa.¹⁹ Attendo on ilmoittajan mukaan kuitenkin avaamassa Vaasaan syyskuussa 2017 hoivakodin, johon tulee 60 tehostetun asumispalvelun asukaspaikkaa sekä 10–14 asuntoa kevyemmän tuen tarpeisiin. Mikevalla on Vaasan seutukunnassa ilmoittajan mukaan kaksi hoivakotia, jotka sijaitsevat Vaasassa. Ilmoittajan mukaan Vaasan seutukunnassa on tällä hetkellä ikääntyneiden tehostetussa asumispalvelussa yhteensä [800–900] asukaspaikkaa, joista julkisten toimijoiden paikkoja on noin [60–70] % yksityisten palvelutarjoajien asukaspaikkoja noin [30–40] %. Mikevan markkinaosuus on ilmoittajan mukaan noin [10–20] % kaikista ja noin [40–50] % yksityisestä tuotannosta seutukuntatasolla, sekä kuntatasolla Vaasassa nykyisistä asukaspaikoista noin [15–20] % ja yksityisestä tuotannosta noin [40–50] %. Yksityisiä hoivapalveluita Vaasan seutukunnassa tarjoavat ilmoittajan mukaan myös Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, Flygiahemmet i Vasa rf, Stiftelsen Älderdoms hemmet i Vasa, Vaasan settlementiyhdistys ja syksystä 2017 alkaen myös Esperri Care Oy.
34. Lisäksi ilmoittajan mukaan Attendo on avannut keväällä 2017 ensimmäisen hoivakotinsa Riihimäelle (30 paikkaa). Mikeva on jo aiemmin toiminut Riihimäen seutukunnassa.²⁰ Vuonna 2016 Mikevan markkinaosuus oli ilmoittajan mukaan noin [15–25] % Riihimäen seutukunnan kokonaismarkkinointa ja noin [60–70] % yksityisestä tuotannosta.

4.2.3 Kuntoutus- ja asumispalvelut mielenterveys- ja päihdekuntoutujille

35. Ilmoittajan mukaan mielenterveyskuntoutus on palvelujen kokonaisuus, jolla tuetaan asiakkaan kuntoutumista ja itsenäistä selviytymistä. Myös päihdekuntoutujille tarjotaan vastaavia palveluita. Ilmoittajan mukaan palveluita yhden osa-alueen muodostavat mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnatut asumispalvelut, joihin kuuluu usein myös muita kuntoutumista tukevia palveluita.
36. Ilmoittajan mukaan mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjotaan asumispalveluita eriasteisesti tuettuina kuten tavallisena ja tehostettuna palveluasumisena. Keskeisin ero palvelujen välillä on tarjottavan hoivapalvelun intensiteetti. Tehostetussa palveluasumisessa hoivapalveluita tarjotaan 24 tuntia vuorokaudessa, kun taas ns. tavallisen palveluasumisen yksiköissä hoivahenkilökunta on paikalla vain päivisin.²¹ Lisäksi ilmoittajan mukaan mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjotaan myös tuettua itsenäistä asumista lähtökohtaisesti omassa kodissaan tai ns. tukiasunnossa. Ilmoittajan mukaan Attendo tarjoaa tuettua itsenäistä asumista mielenterveyskuntoutujille yhteensä 12 seutukunnassa ja Mikeva 11 seutukunnassa, mutta

¹⁹ Vaasan seutukuntaan kuuluvat Korsnäs, Maalahti, Mustasaari, Vaasa ja Vöyri.

²⁰ Riihimäen seutukuntaan kuuluvat Hausjärvi, Loppi ja Riihimäki.

²¹ Ilmoittajan mukaan tehostetun palveluasumisen tuottaminen on luvanvaraista, kun taas ns. tavallisen palveluasumisen tuottaminen on ilmoituksenvaraista toimintaa.

päällekkäistä toimintaa osapuolilla on tältä osin ainoastaan Kokkolassa, jossa Attendolla on 7 paikkaa ja Mikevalla 5 paikkaa.

37. Ilmoittajan mukaan kunnat ja kuntayhtymät kilpailuttavat mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut tyypillisesti yhtenä kokonaisuutena siten, että vähintään palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen kilpailutetaan yhdessä, eikä mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjottavia kuntoutus- ja asumispalveluita siten ole tarvetta jakaa kapeampiin markkinasegmentteihin vaan tarkastella niitä yhtenä kokonaisuutena.
38. Ilmoittajan mukaan kunnat ja kuntayhtymät hankkivat mielenterveyskuntoutujien palveluita suhteellisen laajalta maantieteelliseltä alueelta, vaihdellen tyypillisesti noin 50 ja 200 kilometrin välillä. Palveluasumisyksiköissä on tyypillisesti kuntoutujia useiden eri kuntien tai kuntayhtymien alueelta. Koska julkisen sektorin toimijoiden hankinta-alueet leikkaavat toisiaan, voi ilmoittajan mukaan olla perusteltua tarkastella markkinoita valtakunnallisella tasolla. Lisäksi sote-uudistus tulee entisestään laajentamaan maantieteellistä markkinaa. Ilmoittajan mukaan mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjottavia palveluita tulee siten tarkastella vähintään seutukunnittain tai jopa valtakunnallisesti.
39. Ilmoittajan mukaan Attendolla on 21 palvelukotia, joissa tuotetaan palveluita mielenterveys- ja päihdekuntoutujille. Mikevalla on ilmoittajan mukaan yhteensä 52 asumis- ja kuntoutuspalveluita mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjoavaa yksikköä. Ilmoittajan mukaan Attendon markkinaosuus mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluasumisessa on valtakunnallisesti noin [1–10] % kokonaistuotannosta ja [1–10] % yksityisestä tuotannosta, sekä Mikevan osuus on vastaavasti noin [1–10] % kokonaistuotannosta ja noin [1–10] % yksityisestä tuotannosta.²² Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tehostetussa palveluasumisessa Attendon markkinaosuus on ilmoittajan mukaan valtakunnallisesti noin [1–10] % kokonaistuotannosta ja noin [1–10] % yksityisestä tuotannosta, ja Mikevan puolestaan noin [10–20] % kokonaistuotannosta ja [10–20] % yksityisestä tuotannosta.
40. Ilmoittajan mukaan mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnattujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen osalta yrityskaupan osapuolilla on päällekkäistä toimintaa ainoastaan neljässä seutukunnassa. Ns. tavallista palveluasumista mielenterveys- ja päihdekuntoutujille molemmat osapuolet tuottavat ilmoittajan mukaan vain Helsingin ja Oulun seutukunnissa. Helsingin seutukunnassa Attendolla on yksi tavallista palveluasumista tarjoava yksikkö Vantaalla ja Mikevalla Keravalla. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus Helsingin seutukunnassa kokonaismarkkinasta on ilmoittajan mukaan noin [1–10] % ja yksityisestä tuotannosta noin [1–10] %. Oulun seutu-

²² Ilmoittajan mukaan sillä ei ole tarkkaa tietoa yksityisen markkinan täsmällisestä koosta valtakunnallisesti, mutta THL:n tilastoihin perustuen keskimäärin noin 88 % mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asukaspaikoista Suomessa tuottaa yksityinen taho ja noin 12 % asukaspaikoista on julkisen tahon omissa yksiköissä. Jakauma kuitenkin vaihtelee seutukunnittain ja kunnittain.

kunnassa Attendolla on tavallista palveluasumista tarjoava yksikkö Oulussa ja Mikevalla Muhoksella. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus kokonaismarkkinasta on Oulun seutukunnassa ilmoittajan mukaan noin [10–20] % ja yksityisten palveluntarjoajien tuottamasta palveluasumisesta noin [10–20] %.

41. Tehostetussa palveluasumisessa molemmilla osapuolilla on ilmoittajan mukaan toimintaa Helsingin, Hämeenlinnan, Oulun ja Rauman seutukunnissa. Näistä Helsingin seutukunnassa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää ilmoittajan mukaan vähäiseksi (noin [10–20] % kokonaismarkkinasta ja noin [10–20] % yksityisestä palveluntuotannosta).

Hämeenlinnan seutukunta

42. Ilmoittajan mukaan Hämeenlinnan seutukunnassa²³ oli vuonna 2016 mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tehostetussa palveluasumisessa yhteensä [100–200] asukaspaikkaa ja Hämeenlinnan kaupungissa [100–200] asukaspaikkaa. Ilmoittajan tietojen mukaan Hämeenlinnan seutukunnassa eikä vastaavasti Hämeenlinnan kaupungissa ollut julkista tuotantoa vuonna 2016 lainkaan, vaan kaikki asukaspaikat olivat yksityisten palveluntuottajien tarjoamia. Attendolla on ilmoittajan mukaan Hämeenlinnan seutukunnan alueella kaksi mielenterveyskuntoutujille tarkoitettua ympärivuorokautisen palveluasumisen palvelukotia, jotka sijaitsevat Hämeenlinnassa ja Janakkalassa.²⁴ Mikevalla on ilmoittajan mukaan Hämeenlinnassa yksi palvelukoti, jossa on yhteensä 17 tehostetun palveluasumisen paikkaa sekä ns. tavallisen palveluasumisen paikkoja ja lisäksi mahdollista tarjota tuettua asumista. Ilmoittajan mukaan Hämeenlinnan seutukunnan tasolla tarkasteltuna osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetun palveluntuotannon osalta oli noin [35–45] %, ja Hämeenlinnan kaupungissa [30–40] %. Ilmoittajan mukaan osapuolten lisäksi Hämeenlinnan seutukunnassa toimivat osapuolten lisäksi esimerkiksi Espero Care Oy ja Mehiläinen Hoivapalvelut Oy.

Oulun seutukunta

43. Ilmoittajan mukaan Attendo tarjoaa mielenterveyskuntoutujien tehostetun asumisen palveluita Oulun seutukunnan²⁵ alueella ainoastaan Oulussa. Mikeva sen sijaan tarjoaa palveluita Muhoksen kunnassa ja Oulun kaupungissa. Ilmoittajan mukaan Oulun seutukunnassa oli vuonna 2016 yhteensä [200–300] tehostetun palveluasumisen asukaspaikkaa, joista [100–200] oli yksityisten palveluntuottajien paikkoja ja [alle 100] julkisen tahon tarjoamia paikkoja. Vastaavasti Oulun kaupungissa oli vuonna 2016 ilmoittajan mukaan yhteensä [100–200] asukaspaikkaa, joista [100–200] oli yksityisten

²³ Hämeenlinnan seutukuntaan kuuluvat Hämeenlinna, Hattula ja Janakkala.

²⁴ Ilmoittajan mukaan Janakkalaan valmistuu vuoden 2017 lopulla uusi mielenterveyskuntoutujien palvelukoti, joka kuitenkin korvaa Attendon Rautlehdon palvelukodin.

²⁵ Oulun seutukuntaan kuuluvat Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu ja Tyrnävä.

palveluntuottajien paikkoja ja [alle 100] julkisen tahon tarjoamia paikkoja. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus tehostetussa palveluasumisessa Oulun seutukunnassa on ilmoittajan mukaan noin [50–60] % kokonaismarkkinasta ja noin [60–70] % yksityisestä palveluntuotannosta. Oulun kaupungissa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus on ilmoittajan mukaan noin [35–45] % kokonaismarkkinasta ja noin [50–60] % yksityisestä palvelutuotannosta. Ilmoittajan mukaan Oulun seutukunnassa toimii useita palveluntuottajia, kuten Mehiläinen Hoivapalvelut Oy, JoviCare, Palvelukoti Saarela Oy, Provesta Oy sekä Oulun Palvelukoti Oy.

Rauman seutukunta (Rauma)

44. Rauman seutukunnassa²⁶ Attendolla on ilmoittajan mukaan Raumalla 14-paikkainen hoitokoti mielenterveyskuntoutujille, ja lisäksi Attendo tarjoaa palveluita Rauman seutukunnan alueella Eurassa, missä sillä on yksi 20 asukaspaikan palvelukoti. Mikevalla on Raumalla 37-paikkainen palvelutalo, joka tarjoaa tehostettua palveluasumista. Mikeva on lisäksi vuonna 2017 avannut Raumalle uuden 16-paikkaisen palvelukodin mielenterveys- ja päihdekuntoutujille.
45. Ilmoittajan mukaan Rauman seutukunnassa tai vastaavasti Rauman kaupungissa julkista tuotantoa ei vuonna 2016 ollut lainkaan, vaan kaikki seutukunnan [alle 100] ja kaupungin [alle 100] asukaspaikkaa olivat yksityisten palveluntuottajien tarjoamia. Ilmoittajan mukaan osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus Rauman seutukunnassa on noin [80–90] % ja Rauman kaupungissa noin [75–85] %.
46. Ilmoittajan mukaan Rauman seutukunnan lähialueilla toimii useita muita yksityisiä asumispalveluita mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjottavia toimijoita, kuten Mainio Vire ja Esperio Care.

4.2.4 Kuntoutus- ja asumispalvelut kehitysvammaisille

47. Ilmoittajan mukaan kehitysvammaisille tarjottavia kuntoutus- ja asumispalveluita voidaan tarkastella yhtenä kokonaisuutena, jotka pitävät sisällään kehitysvammaisten asumispalvelut, kotihoidon palvelut sekä muut kehitysvammaisille tarjottavat palvelut.
48. Ilmoittajan mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto ja asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiseksi. Palveluita voivat olla ilmoittajan mukaan avustaminen asumisen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaalle terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden parantamiseksi. Ilmoittajan näkemyksen mukaan jaottelulla eri palvelutyyppeihin (tavallinen palveluasuminen, tehostettu palveluasuminen sekä muut palve-

²⁶ Rauman seutukuntaan kuuluvat Eura, Eurajoki, Rauma ja Säkyli.

lut, kuten päivä- ja työtoiminta) ei ole keskeistä merkitystä arvioinnissa, sillä palvelun sisältö määräytyy keskeisesti kunkin kehitysvammaisen yksilöllisen hoitotarpeen arvioinnin perusteella.

49. Ilmoittajan näkemyksen mukaan kehitysvammaisille tarjottavia palveluita tulee maantieteellisesti tarkastella vähintään seutukunnittain tai todennäköisesti valtakunnallisina. Ilmoittajan mukaan kunnat ostavat asukaspaikkoja paitsi kyseisen kunnan tai kuntayhtymän alueelta, myös huomattavasti laajemmalla, ja tyypillinen sijaintia koskeva vaatimus kilpailutuksissa on hoitokodin sijainti 50 – 200 kilometrin päässä kyseisen kunnan keskustasta.
50. Ilmoittajan mukaan Attendo tarjoaa palveluasumista kehitysvammaisille 17 palvelukodissa.²⁷ Attendolla on ilmoittajan mukaan kaksi hoitokotia Sipoossa ja Tuusulassa, joissa tarjotaan tehostettua asumispalvelua vammautuneille henkilöille, ja niissä on yhteensä 95 paikkaa. Mikevalla on ilmoittajan mukaan 13 kehitysvammaisille tai muille vammaisille henkilöille asumispalveluita tarjoavaa yksikköä.²⁸ Tehostettua palveluasumista vammautuneille henkilöille Mikeva tuottaa Pornaisissa, jossa sillä on 16 asukaspaikkaa.²⁹
51. Ilmoittajan mukaan Attendon markkinaosuus kehitysvammaisten palveluasumisessa on valtakunnallisesti [0–10] % kokonaistuotannosta ja noin [0–10] % yksityisestä tuotannosta. Mikevan tuottamista kehitysvammaisten asumispalveluista lähes kaikki on ilmoittajan mukaan tehostettua palveluasumista. Attendon markkinaosuus kehitysvammaisten tehostetussa palveluasumisessa on ilmoittajan mukaan valtakunnallisesti [1–10] % kokonaistuotannosta ja noin [10–20] % yksityisestä tuotannosta, sekä Mikevan osuus on vastaavasti noin [1–10] % kokonaistuotannosta ja noin [1–10] % yksityisestä tuotannosta.
52. Ilmoittajan mukaan kehitysvammaisille suunnattujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen osalta yrityskaupan osapuolilla on päällekkäistä toimintaa ainoastaan tehostetussa palveluasumisessa Hämeenlinnan, Jyväskylän, Oulun ja Porin seutukunnissa. Osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää ilmoittajan mukaan kuitenkin vähäiseksi kaikissa seutukunnissa sekä niissä kyseisten seutukuntien kunnissa, joissa molemmat osapuolet tuottavat kehitysvammaisten tehostettua palveluasumista. Markkinaosuudet ovat ilmoittajan mukaan korkeimmillaan Hämeenlinnan seutukunnassa, jossa ne ovat noin [20–30] % kokonaismarkkinasta ja noin [20–30] % yksityisestä palvelutuotannosta.

²⁷ Ilmoittajan mukaan Attendo ei tarjoa itsenäistä tuettua asumista tai väliaikaisia asumispalveluita kehitysvammaisille. Sen sijaan Attendo tarjoaa kehitysvammaisille päivätoimintaa Joensuussa, Kuopiossa ja Savonlinnassa.

²⁸ Mikeva tarjoaa ilmoittajan mukaan väliaikaista palveluasumista kehitysvammaisille ainoastaan Hämeenlinnassa ja Pattijoella. Lisäksi Mikevalla on päivätoimintaa kehitysvammaisille Porissa ja Pattijoella.

²⁹ Ilmoittajan mukaan osapuolten vammaisille tarjottavista palveluista valtaosa on suunnattu kehitysvammaisille, ja palveluntarjonta muille kuin kehitysvammaisille on vähäistä. Ilmoittaja on siten toimittanut KKV:lle markkinatietoja kehitysvammaisille tarjottavien palvelujen osalta.

4.3 Muu osapuolten toiminta

53. Ilmoittajan mukaan edellä kuvattujen sosiaalipalvelujen lisäksi Attendo tarjoaa terveydenhuollon palveluita ja lastensuojelun palveluita.³⁰ Ilmoittajan mukaan Attendo tarjoaa terveydenhuollon ostopalveluna esimerkiksi kokonaisten terveysasemien toiminnan järjestämistä, yksittäisen terveyskeskuksen päivystysyksikön palveluita sekä lääkäri- ja hammaslääkäripalveluita. Tämän lisäksi Attendo tuottaa niin sanotun Kuntaturva-konseptinsa perusteella seitsemän suomalaisen kunnan kaikki sosiaali- ja terveydenhuolto-palvelut. Ostopalvelujen osana Attendo tuottaa ilmoittajan mukaan myös vähäisessä määrin lääkäripalveluita hoivakoteihin.³¹ Yksityisasiakkaille tarjottavien terveydenhuollon palvelujen osalta Attendo tarjoaa ilmoittajan mukaan yksityisiä hammaslääkäripalveluita sekä työterveyshuollon palveluita yrityksille, kunnille ja sairaanhoitopiireille. Attendo tuottaa myös lastensuojelupalveluita ostopalveluna kunnille, ja sen kolme lastenkotia sijaitsevat Nurmijärvellä, Vantaalla ja Ylöjärvellä.
54. Mikeva puolestaan tarjoaa ilmoittajan mukaan edellä kuvattujen sosiaalipalvelujen lisäksi näistä palveluista erillisiä kuntoutus- ja terapiapalveluita (fysioterapia, psykoterapia, puheterapia, päivä kuntoutus ryhmäterapia, toimintaterapia ja monimuotoryhmäterapia), joita se tarjoaa Tampereen, Turun, Seinäjoen, Kokkolan, Hämeenlinnan, Sisä-Savon, Oulun ja Ylivieskan seutukunnissa.

4.4 Yrityskaupan mahdollisten kilpailuvaikutusten alustava arviointi

55. Ilmoittajan mukaan yrityskauppa ei johda haitallisiin kilpailuvaikutuksiin millään relevantilla markkinalla tai markkinasegmentillä. Ilmoittajan mukaan markkinoille jää yrityskaupan jälkeenkä useita muita yksityisiä ja julkisia toimijoita. Ilmoittajan mukaan julkisella sektorilla on merkittävää neuvotteluvoimaa, ja se voi päättää, tuottaako sosiaalipalvelut itse vai hankkiiko se ne kokonaan tai osittain yksityiseltä taholta. Julkisesti tuotetut palvelut ovat ilmoittajan mukaan myös korvaava vaihtoehto yksityisille palveluille ja ne luovat konkreettista hintapainetta. Yrityskaupan kilpailuvaikutuksia tulee ilmoittajan näkemyksen mukaan tarkastella vähintään seutukuntatasolla, jossa osapuolten markkinaosuudet jäävät maltillisiksi. Lisäksi ilmoittajan mukaan sosiaalipalvelujen markkinat kasvavat, ja sote-uudistus tulee edelleen muuttamaan merkittävästi sosiaalipalvelujen markkinoita.
56. KKV:n markkinatoimijoilta saamissa lausunnoissa on tuotu esiin erilaisia näkemyksiä yrityskaupan kilpailuvaikutuksista. Erään lausunnonantajan näkemyksen mukaan keskittymisaste sosiaalipalveluissa on muihin toimialoihin verrattuna matala, eikä suurempien yritysten läsnäolo markkinoilla aiheuta haitallisia kilpailuvaikutuksia, sillä ne mahdollistavat riittävän panos-

³⁰ Attendo tuottaa lisäksi Nurmijärvellä sijaitsevan Kiljavan kuntoutussairaalan hoito- ja kuntoutuspalvelut.

³¹ Hoivakotien lääkäripalvelut kilpailutetaan ilmoittajan mukaan erillään asumispalveluista, eikä asumispalvelujen tuottaminen siten sisällä lainkaan terveydenhoitopalveluita.

- tuksen esimerkiksi sähköisten ja muiden palveluiden kehittämiseen. Myöskään alalle tulolle ei lausunnon mukaan ole merkittäviä esteitä. Lausunnonantaja katsoo, että markkinoilla kilpailevat sekä julkiset että yksityiset toimijat ja valinnanvapauden lisääntyminen tulee edelleen vahvistamaan tilannetta.
57. Osa lausunnonantajista on puolestaan esittänyt huolensa yrityskaupan vaikutuksista kilpailuun. Lausunnonantajat katsovat, että yrityskaupan myötä osapuolten asema tietyillä alueilla muodostuu huomattavaksi, ja markkinoiden pelätään keskittyvän suuntaan, joka olisi omiaan vaarantamaan terveen kilpailun. Lausunnonantajien mielestä yrityskaupan arvioinnissa tulisi myös erottaa kunnan tai kuntayhtymien itse toteuttamat palvelut ostopalvelumarkkinoista, sillä kunnan tai kuntayhtymän oma tuotanto ei ole markkinaehtoista toimintaa, ja siten markkinaosuuksia tulisi tarkastella yksinomaan ostopalvelumarkkinoiden näkökulmasta.
58. Valtaosa viraston kuulemista kunnista on puolestaan katsonut, että asiakkaan kannalta kuntien ja yksityisten toimijoiden tuottamat palvelut ovat keskenään yhtäläisiä, eivätkä kunnat ole nähneet yrityskaupalla olevan merkittävää vaikutusta sosiaalipalveluiden kilpailutukseen jatkossa. Eräät viraston kuulemat kunnat ovat kuitenkin tuoneet esille huolen siitä, että Attendon asema on kasvanut merkittävästi ikääntyneiden palveluissa uusien palvelutalojen ja yritysostojen myötä ja alueellisesti osapuolten markkina-asema voi muodostua huomattavaksi.
59. Sosiaalipalvelujen markkinalla on viime vuosina tapahtunut keskittymistä erityisesti yritysostojen seurauksena. Nyt tarkasteltavan järjestelyn myötä markkina keskittyy entisestään kahden merkittävän toimijan yhdistyessä. Alustavan tarkastelun perusteella osapuolten markkinaosuus muodostuu eräissä seutukunnissa, kuten mielenterveys- ja päihdekuntoutujille tarjottavien kuntoutus- ja asumispalvelujen osalta Oulun ja Rauman seutukunnissa, merkittäväksi myös julkinen palveluntuotanto huomioiden. Lisäksi huomioiden osapuolten KKV:lle toimittamat tiedot uusista perustettavista yksiköistä, niiden asukaspaikkamääristä ja sijainnista, on mahdollista, että osapuolten asema tulee vahvistumaan entisestään.
60. Vaikka sosiaalipalvelujen markkinoilla toimii lukuisia toimijoita, useat toimijat ovat alustavan tarkastelun perusteella yrityskaupan osapuoliin nähden kuitenkin selvästi pienempiä tai alueellisia toimijoita. Viraston alustavan tarkastelun perusteella on havaittavissa viitteitä siitä, että sosiaalipalvelujen kilpailutuksissa Mikeva aiheuttaisi kilpailupainetta Attendolle, ja siten tulisi tarkemmin selvittää sekä kilpailun läheisyyttä näiden toimijoiden välillä että sitä, onko tarjonnan substituutio riittävää.
61. Lisäksi viraston arvion mukaan on tarvetta selvittää edelleen, missä määrin kuntien ja kuntayhtymien tuottamat palvelut luovat kilpailupainetta yksityisten toimijoiden palveluille. Ottaen huomioon muun ohella edellä esitetyt so-

siaalipalvelujen markkinoita koskevat havainnot, Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että yrityskaupan kilpailuvaikutuksia on selvitettävä edelleen.

4.5 Johtopäätös

62. Alustavan tarkastelun perusteella yrityskauppa saattaa aiheuttaa haitallisia kilpailuvaikutuksia sosiaalipalvelujen markkinoilla. Tästä syystä on tarpeen selvittää täsmällisemmin relevanttien markkinoiden määrittelyä ja yrityskaupan kilpailuvaikutuksia näillä markkinoilla. Asiassa on aiheellista tutkia yrityskaupan kilpailuvaikutuksia yksityiskohtaisesti jatkoselvityksessä.

5 Ratkaisu

63. Kilpailu- ja kuluttajavirasto ryhtyy asiassa jatkoselvitykseen, jossa tutkitaan, estääkö käsiteltävänä oleva yrityskauppa kilpailulain 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisesti tehokasta kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla erityisesti siitä syystä, että sillä luodaan määräävä markkina-asema tai vahvistetaan sitä.

6 Sovelletut säännökset

64. Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24 ja 26 §

7 Sovelletut säännökset

65. Kilpailulain 44 §:n perusteella yrityskaupan ilmoittaja ei saa hakea muutosta tähän KKV:n päätökseen valittamalla. Lisätietoja päätöksestä antaa erikois-tutkija Laura Kauppila, puhelin 029 505 3335, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtajan sijainen,
johtaja

Kirsi Leivo

Tutkimuspäällikkö

Sanna Syrjälä